

BATMAN BAROSU
SEDAT ÖZEVİN
İNSAN HAKLARI
MERKEZİ

**ÖZGÜRLÜK İÇİN
HUKUKÇULAR
DERNEĞİ**
BATMAN ŞUBESİ

**İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ**
BATMAN ŞUBESİ

BATMAN CEZA İNFAZ KURUMLARI GÖZLEM VE TESPİT RAPORU

**RAPORA ÇAVDÊRÎ Û TESBÎTÊ
YA DEZGEHÊN BICIHANÎNA SIZAYÎ
YÊN BATMANÊ**

Rapor Tarihi / Tarîxa Raporê: 12.12.2025

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	3
2. AMAÇ.....	3
3. HEYETİN OLUŞUMU VE YAPILAN GÖRÜŞMELER	4
4. CEZAEVİ ZİYARETLERİ VE GÖRÜŞMELER.....	4
i. Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	4
ii. Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu.....	5
iii. Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu	6
iv. Batman Beşiri Açık Ceza İnfaz Kurumu	6
5. MEVZUAT.....	7
6. YAŞANAN HAK İHLALLERİ	14
v. Yaşam Hakkı İhlali	14
vi. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı İhlali.....	17
vii. Sağlık Hakkı İhlali	18
viii. Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması Hakkı İhlali.....	20
ix. Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlali	21
x. Ayrımcılık Yasağı	21
xi. Düşünce ve Kanaat Hürriyeti İhlali	21
xii. İfade ve Haber Alma Özgürlüğü İhlali	22
xiii. Etkili Başvuru Hakkının İhlali.....	24
xiv. Hak Arama Hürriyetinin İhlali	24
7. CEZAEVİ İDARESİ HAKKINDA DEĞERLENDİRME.....	25
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	27

BATMAN
CEZA İNFAZ KURUMLARI
GÖZLEM VE TESPİT RAPORU

RAPORA ÇAVDÊRÎ Û TESBÎTÊ
YA DEZGEHÊN BICIHANÎNA SIZAYÎ
YÊN BATMANÊ

BATMAN BAROSU
SEDAT ÖZEVİN
İNSAN HAKLARI
MERKEZİ

ÖZGÜRLÜK İÇİN
HUKUKÇULAR
DERNEĞİ
BATMAN ŞUBESİ

İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ
BATMAN ŞUBESİ

1. GİRİŞ

Batman Barosu Av. Sedat Özevin İnsan Hakları Merkezi, İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Batman Şubesi tarafından farklı tarihlerde, Batman ilindeki farklı cezaevlerinde hak ihlallerine uğrayan mahpuslar tarafından, ismi yazılı kurumlara yapılan başvurulara istinaden ve resen dikkate alınan hususlar ışığında cezaevlerindeki iş ve işleyişin gözlemlenmesi ve yaşanan hak ihlallerinin tespiti amacıyla Batman'da bulunan cezaevlerinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu görüşmeler neticesinde tespit edilen hususlar raporlaştırılmıştır.

2. AMAÇ

Bilindiği üzere 1136 Avukatlık Kanunu'nun 76'ınca maddesi uyarınca “*Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmaları yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.*”

Bu kapsamda Batman Barosu Av. Sedat Özevin İnsan Hakları Merkezi, İnsan Hakları Derneği (İHD) Batman Şubesi ile Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Batman Şubesine yapılan başvurulara konu edilen iddialara ilişkin olarak, bu iddialara konu insan hakları ihlallerinin önlenmesi, tespiti ve ihlallere ilişkin etkili soruşturma yürütülmesi, yetki ve sorumluluğu olan mercilerin ve kurumların bu ihlallerin sonlandırılmasına yönelik harekete geçmelerini sağlamak ve kamuoyu dikkatini bu ihlallere çekmektir.

Rapor Batman Barosu Av. Sedat Özevin İnsan Hakları Merkezi, İnsan Hakları Derneği (İHD) Batman Şubesi ile Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Batman Şubesi tarafından 2025 yılı yaşanan genel hak ihlalleri, cezaevi idarelerinin, uygulama ve önlemleri ile bunlardan kaynaklı hak ihlallerine ilişkin süreç hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi amacını taşımaktadır.

Rapor tarihi itibarıyla;

Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda Z.A., E.K., Z.Y. isimli mahpuslar, **Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda** S.D., L.A., E.Ç. isimli mahpuslar ve **Batman Beşiri Açık Ceza İnfaz Kurumu’nda** ise Y.A., İ.Ö. isimli mahpuslar ve **Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu’nda** M.D., R.Ç, S.Ş. ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3. HEYETİN OLUŞUMU VE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Batman ilinde fazla cezaevlerinde bulunan Ü.Y., O.A. ile M.A. isimli mahpuslar Batman Barosuna mektup yazmak sureti ile başvuruda bulunmuştur. M.A., S.Ş. Ş. Ç. ve K. B. isimli mahpus yakınları İnsan Hakları Derneği'ne başvuruda bulunmuştur. Bu kapsamda Batman Barosu, İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Batman Şubesi tarafından işkence ve kötü muamele ile diğer hak ihlallerinin tespiti için oluşturulan heyet çeşitli tarihlerde cezaevindeki bir kısım mahpuslarla görüşmüştür.

1. Batman Barosu Av. Sedat Özevin İnsan Hakları Merkezi tarafından cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerini raporlaştırmak için İnsan Hakları Merkezi'nden Sorumlu Koordinatör Baro Yönetim Kurulu Üyesi Av. Rostem SİYAHTAŞ ve İnsan Hakları Merkezi Eşbaşkanı Av. Gülbahar KAYA, İnsan Hakları Merkezi Sekreteri Av. Habibe KAVAK, Av. Gurbet ELBOĞA
2. İnsan Hakları Derneği Batman Şube Başkanı Av. Ahmet ŞİRAY ve şube yöneticileri Av. Halil İbrahim AKTUNKAYNAK ve Av. Zana Yücel BOZKURT,
3. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Batman Şube Başkanı Av. Şirin ŞEN ve şube üyeleri Av. Mehmet Şirin ARSLAN, Av. Med Rizgar AKMAN, Av. Ferhat ALTINKAYNAK, Av. Zedan EKMEN ile bu rapor ortak hazırlanmıştır.

İlgili durumu değerlendirmek üzere; cezaevinde mahpuslarla sırasıyla tek tek görüşülmüş, kötü muamele ve hak ihlallerine ilişkin bulgular gözlemlenmiş olup; bu bulgular üyelerce tutanak altına alınmıştır.

4. CEZAEVİ ZİYARETLERİ VE GÖRÜŞMELER

i. Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Batman Kapalı T Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda heyet halinde, 3 mahpusla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler esnasında mahpuslar aşağıdaki hak ihlallerine konu olan beyanlarda bulunmuşlardır.

Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda mahpuslar ile yapılan görüşmeler sonucunda;

- Bir mahpus tarafından cezaevindeki uyuşturucu ve bahis iddialarını dile getirilmesi üzerine idare tarafından tehdit edildiği, açık cezaevinden zorla kapalıya sevk edildiği,
- Mahpus Y.B.'nin sabah sayımından sonra infaz koruma memurları tarafından kamerasız bir odaya götürülerek ters kelepçeli halde yaklaşık 1 saat boyunca darp edildiği, bu durumun ses kayıtları ve aile beyanlarıyla iddia edildiği,

- Acil durumlarda dahi hastane sevkini hemen sağlanmadığını, ilaçların sürekli gecikmeli verildiğini veya hiç verilmediği,
- Koğuşlarda yoğun ve rahatsız edici bir lağım kokusu olduğunu, idarenin çözüm üretmediğini, mahpusların kendi imkanlarıyla (poşetlerle) önlem almaya çalıştığı,
- Hastaneye sevklerde çift kelepçe ve ayak kelepçesi uygulandığı, bu uygulamayı reddedenlerin kötü muameleye maruz kalarak doktora çıkarılmadığı,
- Sıcak suyun yetersiz olduğunu, günde sadece 1,5-2 saat sıcak su verildiği,
- Muayene esnasında kelepçelerin çıkarılmadığı,
- Jandarma tarafından ağız içi arama dayatıldığı, kabul etmeyenlere psikolojik baskı ve tehdit uygulandığı,
- Hastane sevklerinin yazılmasına rağmen ring aracı olmadığı gerekçesiyle hastaneye sevklerinin sağlanmadığı, mahpusların aylarca bekletildiği,
- Revirde sedye dışında herhangi bir tıbbi donanım bulunmadığı, hafta sonları ve mesai saatleri dışında doktor olmadığı, 24 saat sağlık hizmeti desteği alınamadığı,
- İlaçların düzenli verilmediği, sürekli gecikmeli geldiği,
- Koğuşlarda sıcak ve soğuk suyun sadece belirli saatlerde verildiği, 25 kişilik koğuşlarda bu sürenin temizlik için yetersiz kaldığı,
- Kuruma ilk girişte temiz nevresim ve battaniye verilmediği, önceki mahpuslardan kalan kirli eşyaların kullanıldığı,
- Sohbet, kurs, atölye ve spor gibi ortak alan faaliyetlerinin hiçbirinden yararlanılmadığı,
- Muhafız yayın çizgisindeki dergi ve gazetelerin verilmediği, televizyonda mahalli kanalların izlenemediği,
- Ring araçlarının havalandırma ve ısıtılmasının yetersiz olduğu, sevk sırasında yiyecek, içecek ve tuvalet ihtiyacının karşılanmadığı olduğu belirtilmiştir.

ii. Batman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Batman Kapalı M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda heyet halinde, 3 mahpusla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler esnasında mahpuslar aşağıdaki hak ihlallerine konu olan beyanlarda bulunmuşlardır.

- 12 kişilik koğuşlarda 21 yetişkin ve 3 çocuğun kaldığı, kapasite aşımı nedeniyle mahpusların yerde yatmak zorunda kaldığı,

- Revir taleplerine geç yanıt verildiği, sağlık personelinin mahpuslara yönelik onur kırıcı tavırlar sergilediği, muayene etmeden veya şikayetleri dinlemeden ilaç yazıp gönderdiği,
- Genel cerrah tarafından dermatoloji servisine sevkı uygun görülen hastaların "müsaitlik olmadığı" gerekçesiyle hastaneye götürülmediği ve vücudundaki açık yaraların tedavisinin aksatıldığı,
- Sağlık personelinin bir kısım mahpusları azarlayarak muayene etmeden koğuşa geri gönderdiği,
- Uyuz gibi bulaşıcı hastalığı olanların izole edilmediği, sadece krem verilerek koğuşa geri gönderildiği,
- Akıl sağlığı yerinde olmayan ve kişisel hijyenini sağlayamayan mahpusların diğer mahpuslarla aynı ortamda tutulduğu, bu durumun koğuştaki ciddi hijyen ve sağlık sorunlarına yol açtığı, idarenin bu konudaki dilekçelere duyarsız kaldığı,
- Kantinde kadın hijyen ürünleri (günlük ped), limon, sakız ve temizlik malzemeleri gibi temel ihtiyaçların temininde sıkıntı yaşandığı veya ürünlerin hiç bulunmadığı,
- Yemeklerin lezzetinin kötü olduğu, kahvaltılık ürünlerin akşamdan ve birbirine karıştırılmış şekilde dağıtıldığı,
- Kadın hükümlülere çalışma hakkının tanınmadığı,
- Aile ikametgahlarına yakın cezaevlerine sevk taleplerinin karşılanmadığını belirtmiştir.

iii. Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu

Batman Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu'nda 3 mahpusla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler esnasında aşağıdaki hak ihlallerine konu olan beyanlarda bulunmuşlardır.

- Mahpus M.D. hastane sevklerinin geç yapıldığı, boğazında alınması gereken bir kist olmasına rağmen bir yıla yakın süre herhangi bir tedaviden yoksun olduğunu,
- Mahpus R.Ç. sevklerde jandarma tarafından ağız içi arama dayatıldığını, ağız içi aramayı kabul etmeyen mahpusların hastaneye götürülmediğini
- Mahpus S.Ş. epilepsi hastalığı sebebiyle nöbet geçirmekte olduğu ve düşmeye bağlı yaralanmaları mevcut olduğunu, gerekli sağlık hizmetlerinden yoksun bırakıldığını belirtmiştir.

iv. Batman Beşiri Açık Ceza İnfaz Kurumu

Batman Beşiri Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda 2 mahpusla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler esnasında aşağıdaki hak ihlallerine konu olan beyanlarda bulunmuşlardır.

- Diş ünitesi randevularının çok geç verildiği, acil durumlarda dahi randevu için 2-3 ay sonrasına gün atıldığı, diş ağrısı çeken bir mahpusun ancak 3 gün sonra revire götürüldüğü,

- Kurumda tek bir doktorun görev yaptığı, mesai saatleri dışında ve hafta sonlarında doktor bulunmadığı, hatta bazen mesai saatleri içerisinde dahi doktora ulaşamadığı,
- Yakın zamanda banyoda bir intihar vakasının yaşandığı, bu olayda ambulansın kuruma çok geç geldiği,
- Yemek porsiyonlarının küçük ve doyuruculuktan uzak olduğu, özellikle akşam yemeklerinin kötü olduğu ve verilen yemek tabaklarının temiz olmadığı,
- Koğuşlarda sadece soğuk su aktığı, sıcak su imkanının bulunmadığı ve bu durumun hijyenik olmadığı, ayrıca duş saatlerinin kısıtlı ve banyo sayısının yetersiz olduğu,
- Mahpuslara yastık verilmediği, temiz nevresim ve battaniye ihtiyaçlarının kurum tarafından karşılanmadığı,
- Çamaşır makinesi kullanımının ücretli olduğu, ödeme yapamayanların çamaşırlarını elde yıkamak zorunda kaldığı, çamaşırhaneye gönderilen kıyafetlerin yıprandığı, yıkama sonrası kıyafet renklerinin solduğu,
- Sohbet, kurs, atölye ve spor gibi sosyal etkinlik alanlarının mevcut olmasına rağmen mahpusların bu haklardan yararlandırılmadığı,
- Telefon görüş sürelerinin yetersiz olduğu ve teknik sorunlar yaşandığı, koğuştaki televizyonun bozuk olduğu belirtilmiştir.

5. MEVZUAT

1-Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi

10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, insan haklarının tanınması ve korunması açısından çok önemli bir öncüdür. Bildirinin bazı önemli ilkeleri şunlardır:

- Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.
- Hiç kimseye işkence yapılamaz; zalimce, insanlık dışı, onur kırıcı ceza verilemez veya davranışta bulunulamaz.
- Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıkonamaz ve sürgün edilemez.
- Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün güvencelerin sağlanmış olduğu açık bir yargılama ile yasaya göre suçluluğu kanıtlanmadıkça suçsuz sayılır.

2-BM Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallar

1955'te Cenevre'de toplanan Suçların Önlenmesi ve Suçluların Islahı üzerine Birinci Birleşmiş Milletler Konferansı tarafından kabul edilmiş ve Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından 31 Temmuz 1957 tarihli ve 663 sayı ile 13 Mayıs 1977 tarihli ve 2076 sayılı kararlarıyla onaylanmıştır. Cezaevleri, tutuklu ve hükümlülerle ilgili evrensel kuralları içerir.

3-Havana Kuralları

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 14 Aralık 1990 tarih ve 45/113 sayılı kararıyla kabul edilen “Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları)” ile tüm dünyada özgürlüklerinden yoksun bırakılan çocukların istismara, zararlı davranışlara ve haklarının ihlaline açık olduğu bilincinden hareketle kurallar getirilmiştir.

Bu tedbir istisnai hallerde ve zorunlu asgari bir süre için kullanılabilir.

4- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan bu sözleşme, İnsan Hakları Evrensel Bildirisini ve bu bildirinin açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulamalarını hedef almıştır. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 5. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Buna göre;

1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz. Kişinin, yetkili mahkeme tarafından mahkûm edilmesi üzerine, usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması;

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması;

f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonmasını veya kendisi hakkında sınır dışı etme ya da geri verme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması;

2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1. c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes, hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir

görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5-Avrupa Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kuralları Üzerine R87 No’lu Tavsiye Kararı

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 17 Şubat 1987 tarihinde kabul edilmiştir. BM Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallara paralel olarak düzenlenmiştir.

Temel İlkeler:

1. Özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkese insan haklarına saygı çerçevesinde davranılmalıdır.
2. Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkes cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam eder.
3. Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacı ile orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır.
4. Mahpusların haklarını ihlal eden cezaevi koşulları kaynak yokluğu gerekçe gösterilerek savunulamaz.
5. Cezaevindeki yaşam kamusal hayatın olumlu yanlarına olabildiğince yaklaşacak biçimde düzenlenmelidir.
6. Alıkonma sürecinin tümü özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin özgür toplumla yeniden bütünleşmelerini kolaylaştıracak şekilde yönetilmelidir.
7. Cezaevi dışındaki sosyal hizmetlerle iş birliği ve mümkün mertebe sivil toplumun cezaevi yaşamına katılımı teşvik edilmelidir.
8. Cezaevi personeli önemli bir kamu hizmeti görmektedir ve personelin seçimi, eğitimi ve iş koşulları mahpusların gözetiminde yüksek standartları idame ettirmelerine olanak sağlamalıdır.
9. Bütün cezaevleri düzenli idari denetime ve bağımsız izlemeye tabi olmalıdır.

6- Anayasa

Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Devletin temel amaç ve görevleri

Madde 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Kanun önünde eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı

Madde 17 – Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun

cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

Kişi hürriyeti ve güvenliği

Madde 19 – Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Şekil ve şartları kanunda gösterilen: Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir. Hakim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim huzuruna çıkarılınca kadar bildirilir

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal (...) ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

Özel hayatın gizliliği

Madde 20 – Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

Haberleşme hürriyeti

Madde 22 – Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.

İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

Düşünce ve kanaat hürriyeti

Madde 25 – Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

Madde 26 – Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

Hak arama hürriyeti

Madde 36 – Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

Madde 74 – Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

Kamu Baş denetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur

Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Baş denetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

6. YAŞANAN HAK İHLALLERİ

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerde başta işkence yasağı, mahpusların tutulma koşulları, cezaevi idarelerinin yetkilerinin sınırları, hapsedilenin hakları hakkında belirli kural ve standartlar bulunmaktadır.

Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar (1955), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 2006/2 sayılı Avrupa Hapishane Kuralları, AİHS ve ulusal mevzuat mahpusların tutulma koşullarının insan haklarına uygun şekilde gerçekleşmesi gerektiğini düzenlemektedir. Bu bağlamda mahpusların yahut ölüm iddialarında ölen mahpus yakınlarının beyanlarına göre gerçekleşen hak ihlalleri şu şekildedir:

v. Yaşam Hakkı İhlali

Yaşama hakkı Anayasa madde 17/1, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 2 ve Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi madde 6'da düzenlenmiştir.

Anayasanın 17. maddesinde, *“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...), Meşru müdafaa hali, yakalama ve tutukla-ma kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”* hükmü yer almaktadır.

S.Ş. isimli başvuru İnsan Hakları Derneğine yaptığı başvuruda kısaca: *“Harun ŞANLI pandemide Diyarbakır 3 Nolu T Tipi Kapalı Hapishanesinden izinli olarak çıktı. Pandemiden sonra tekrar hapishaneye geri döndü. Döndükten 2-3 ay sonra açık ceza ve infaz kurumuna geçti. Orada çalışması için kendisine baskı yapıldı, çalışmayı kabul etmediği için gardiyanlar tarafından şiddete maruz bırakıldı ve devamında 2024 yılında Batman Beşiri Açık Ceza ve İnfaz Kurumuna sevk edildi. Yaklaşık 1 yıldır Batman Beşiri Açık Ceza ve İnfaz kurumunda tutulmaktaydı. Eylül ayında izinli olarak eve geldi. Bana “... orası hiç iyi bir hapishane değil, orada şiddet ve baskı var, biz orada öleceğiz, keşke ben Diyarbakır'da kalsaydım” dedi. Daha sonra 30 Eylül 2025 tarihinde ... kendisini Diyarbakır Otogarına götürdüm, orada vedalaşıp ... Batman'a gönderdim. Oğlum 27 Ekim 2025 tarihinde aradı. beni sordu, ... işim var onunla konuşacağım dedi. ... de benim işte olduğumu, akşam aramasını söylemiş. Akşam beni aramadı. 28 Ekim 2025 tarihinde saat 21.29'da ölüm haberini aldık. Bizi arayan hapishane yetkilisi Harun ŞANLI intihar etti, Batman Araştırma Hastanesinin morguna gelin dedi. Batman Eğitim Araştırma Hastanesine gittik. Hastaneye gittiğimizde savcı ve güvenlik görevlisi bize puşile intihar ettiğini söyledi. Hastanede bulunan savcı oğlumun akli dengesinin yerinde*

olmadığını, kendi kendine konuştuğunu, kendisine cinlerin musallat olduğunu, bundan dolayı intihar ettiğini söyledi. Doktora götürdüklerini, doktora ben ilaç kullanmıyorum dediğini söyledi. Ben de şikayetçi olacağımı, bu durumun açığa çıkarılması gerektiğini söyledim. Başka bir yerden aldığım bilgiye göre ayakkabı bağcığıyla intihar ettiği söylendi. bir sürü kişinin arasında intihar ettiği iddia ediliyor. bu şekilde intihar ettiğine inanmıyorum. aynı hapishanede kalan bir mahpus evimize gelerek “Hapishanedeki arkadaşlar idareye dilekçe verdiler, Harun’un psikolojisinin bozulduğunu, doktora götürülmesi gerektiğini belirten bir dilekçe verdiler. Bu dilekçe gönderilemedi ve işleme koyulmadı” dedi. hapishanede şüpheli şekilde hayatını kaybetmiştir. Bu olayın aydınlatılmasını istiyorum. yaşamını yitirmesinde sorumluluğu bulunan kişilerden şikayetçiyim. Bu olay ile ilgili bazı belgeleri de size veriyorum. Derneğinizden bu konuda hukuki destek talep ediyorum.” şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

K.B. isimli başvuru İnsan Hakları Derneğine yaptığı başvuruda kısaca: “Y.B. yaklaşık iki buçuk sene hapishanede kalmıştır. Kırıkkale Kesin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda iken 05.06.2025 tarihinde Batman Açık Hapishanesine gitmeye hak kazanmış ve sevki gerçekleşmiştir. Batman Açık Hapishanesinden izne bizlerin yanına geldiğinde hapishanede birçok şüpheli ölümün olduğunu ayrıca yine kendisinin de tehdit edildiğini; hatta gerekirse açık hakkını yakıp kapalıya bile geçmeyi düşündüğünü söylemiştir.

Ayrıca telefon görüşmelerinde de sürekli olarak bulunduğu hapishanede uyuşturucu madde ticareti yapıldığını ve yine bu hapishanede bahis oynatıldığını belirtmiştir. Bu görüşmelerin birinde bunları belirtirken aniden telefon kesilmiştir.

... ayrıca açık hapishaneden bir süre sonra Batman T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmıştır. ... abisi ile yaptığı telefon görüşmesinde “İdare tarafından zorla kapalıya getirildiğini; ayrıca eğer kendisini mahkeme çağırır ise veya savcılık, açık cezaevindeki usulsüzlükleri anlatacağını” söylemiştir. Bu esnada görüntülü görüşme yapan Y.B’nin telefonu kesilmiştir. Biz bu konuyla ve anlattığı uyuşturucu bahis v.b usulsüzlükler ile suçlarla ilgili CİMER’e de ailesi olarak başvuruda da bulunduk.

Bu telefon görüşmesinden sonraki gün ise sabah sayımından sonra yatağında yatarken 3 gardiyan tarafından odasından alınarak görüşün var denilerek kameraların bulunmadığı bağımsız bir yere götürülerek ters kelepçeyle tutularak 1 saat boyunca şiddete maruz kalmıştır. bu durumu bize telefonda bizzat anlatmıştır. Ayrıca elimizde buna ilişkin ses kaydı da mevcuttur.

23 Eylül 2025 tarihi akşam saatlerinde annesi ve abisini arayarak para talebinde bulunmuştur. Biz bu para talebinden ise şüphelendik çünkü hem saatin geç olması hem de görüntülü konuşma sırasında sürekli olarak arkasına bakmıştır. Bu telefon görüşmesinden yaklaşık 1 saat sonra oğlumun hastaneye kaldırıldığını ertesi gün hapishane idaresinin bizi aramasıyla öğrendik. Hapishane personelleri bize “oğlunuz dün gece intihar etti, Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesine gidin, size orada yardımcı olurlar” dediler ve telefonu kapattılar.

Biz de ailesi olarak hemen Batman iline gittik. Oğlumuzun öncelikle Batman'ın Beşiri İlçesinde bulunan hastaneye götürüldüğünü öğrendik. Biz de hastanedeki çalışanlardan Y.B ile ilgili bilgi edinmeye çalıştık. Aynı gece yani 24 Eylül 2025 tarihinde Batman merkezdeki Batman Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk ediyorlar. Biz de bunun üzerine oradaki hastaneye gittik. Doktorlarla yaptığımız görüşmede entübe edildiği tarafımıza bildirildi. ... zaman zaman hastanede doktor nezaretinde ziyaret ediyorduk; boynunda herhangi bir intiharı çağrıştıracak bir iz veya yara göremedik. Ancak bize sürekli olarak kendisini banyoda astı dediler. 28 Eylül 2025 tarihine kadar entübe bir şekildeydi; 28 Eylül 2025 tarihinde vefat ettiğine bize bildirdiler. Biz de cenazesini aynı gün otopsi işlemleri sonrası alarak Diyarbakır iline getirip defnettik. Defnetmeden önce yıkarken sağ kol arkasında ve bel kısmına kadar simsiyah darp izleri olduğunu fark ettik. Bunu da savcılığa bildirmemize rağmen şimdiye kadar herhangi bir cevap talebimize karşılık verilmedi. Bu konuda yıkarken çektiğimiz fotoğraflar da mevcuttur.

Y.B. bu hapisyanede kaldığı sürede bulunduğu hapisyanede uyuşturucu ticareti, bahis oynatıldığı gibi birçok ciddi iddiada bulunmuş ve bu nedenle tehdit edildiğini de belirtmiştir. Ayrıca en büyük kuşularımızdan biri de yüksek dozda verilen psikiyatri ilaçlarıdır. Nitekim verilen ilaçlar normalde reçeteli ilaçlar olup sürekli olarak kullandığı ilaçlardı. Bu hususu ilgili savcılıkla görüştüğümüzde de tatmin edici bir cevap alamadık.” şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

M.A. isimli başvuru İnsan Hakları Derneğine yaptığı başvuruda kısaca; İskender AK 2023 yılından Batman Beşiri’de bulunan yüksek güvenlikli cezaevine nakli yapılıyor. Burada işkence ve kötü muameleye maruz bırakılıyor, bunun üstüne idare ve görevlilerin psikolojik şiddeti içinden çıkılmaz bir hal alınca 2-3 defa açlık grevine başlıyor. Ailemizle yaptığı görüşlerin birinde kendisini zehirlemeye çalıştıklarını söyledi. Bu süreç son bulmayınca ölümünden 70 gün önce ölüm orucu kararı aldı. Son bir yılda tahliye olması gerekirken keyfi disiplin soruşturmaları ve cezalar ile tahliyesi bir yıl ertelendi. 30/08/2025 tarihinde yaşamını yitirdi. İskender yaşamını yitirmeden bir hafta önce aile görüşü yapıldı. Daha sonra hayatını kaybettiğini öğrendik. Ölüm haberi ile naaşını görmek istedik. Naaşı otopsi işleminden önce gösterilmedi. Otopsiye cezaevi savcısının gireceği söylendi bize. Şüphelerimiz bununla daha da arttı. Sonra savcılığa gittiğimizde savcı “İskender Ak’ın 27 Ağustos tarihinde hastaneye sevkini yapıldığını, 30 Ağustos’ta ise vefat ettiğini” bize bildirdi. Sonradan cezaevi müdürü ile yaptığımız görüşmede ise müdür bize 30 Ağustos’ta vefat ettiğini ve hastane sevkini olmadığını bildirdi. “**Şeklinde beyanlarda bulunmuştur.**

Ş.Ç. isimli başvuru İnsan Hakları Derneğine yaptığı başvuruda kısaca: M. E. Ç 73 yaşında, sol tarafı felçli bir şekilde yaklaşık 5 yıldır cezaevindedir. Yaşadığı birçok hastalık sebebi ile günde 17 kapsül ilaç kullanmaktadır. 31/10/2025 tarihinde yaptığım görüşmede bana ‘12 Kasım tarihinden beri 4 defa önce üniversite hastanesine götürülüp getirildiğini, saat 8–9 gibi kaldığı cezaevinden çıkarılıp götürüldüğünü, akşam saat 17.00 gibi geri getirildiğini, gidiş gelişlerde sadece bir parça ekmek ve domates verildiğini, doktor ile görüşmeye gittiği sırada jandarmanın doktora benim örgüt suçundan yattığını söylediğini, bu söylem üzerine doktorların yaklaşımının değiştiğini, doktor görüşmesinde sonra ring aracında uzun bir süre

bekletildiğini, 02.12.2025 tarihli muayeneye aç karna gitmem gerekirken tok bir şekilde beni götürdüklerinden dolayı doktorun kendisine bakmadığını, boşuna gidip geldiğini, 19 Kasım tarihli doktor görüşmesinde verem şüphesi teşhisinin yapıldığını, diğer mahkumlara uygulanmayan ağız içi aramanın kendisine dayatıldığını, hasta felçli olmasına rağmen kelepçeli bir şekilde saatlerce yolculuk yapıldığını, tarafıma iletmiş ve insanlık muamele yapıldığı için bu başvuruyu yapıyorum. Hasta, felçli ve son zamanlarda verem hastalığı şüphesi altında olan kişinin tedavisinin sağlıklı bir şekilde, insan onuruna yakışır koşullarda yapılması için ilgili yerlere başvuru yapmanızı talep ediyorum.” Şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

vi. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı İhlali

AIHS'nin 'İşkence Yasağı' başlıklı 3. maddesinde “*Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.*” düzenlemesi yer almaktadır.

Yine AIHS'nin 'Etkili Başvuru Hakkı' başlıklı 13. maddesinde ise, “*Bu sözleşmede tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.*” denilmektedir.

Ceza infaz kurumunda ölen mahpus Y.B. yakınlarınca Y.B.'nin 3 gardiyan tarafından odasından alınıp, kameraların olmadığı bağımsız bir yere götürülerek ters kelepçeyle dövüldüğü belirtilmiştir. Bu durum işkence yasağı kapsamında değerlendirilmektedir.

Mahpus S.D. tarafından hastane sevklerinde çift kelepçe ve ayak kelepçesi uygulandığı, bu uygulamayı reddettiklerinde kötü muameleye maruz kaldıkları ve doktora çıkarılmadıkları beyan edilmiştir. Mahpusların hastane sevkleri, görevliler tarafından kötüye kullanılarak, insan onuruna aykırı şekilde uygulanmaktadır. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 5. maddesinin 1. fıkrasına göre “*Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir.*” Mevcut durumda hastaneye sevk, işkence ve kötü muamele uygulamasına dönüşmektedir.

Mahpus S.D. muayene sırasında kelepçelerin çıkarılmadığını beyan etmiştir. Bu durum hem onur kırıcı olup hem de mahkumların tedavi hakkını zedelemektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Ceza İnfaz Alanındaki Tavsiye Kararlarının 72/1. maddesine göre, cezaevleri, tüm mahpuslara insanca davranma ve insan olmaktan kaynaklanan onurlarına saygı gösterme zorunluluğunu kabul eden etik koşullar içerisinde yönetilmelidir.

Mahpus Z.Y., akli dengesi yerinde olmayan ve kişisel hijyenini sağlayamayan bir mahpusun diğerleriyle aynı koğuştaki tutulmasının, tüm koğuştaki ciddi rahatsızlık yarattığını ve bu durumun kötü muamele boyutunda olduğunu ifade etmiştir.

Mahpus Z.Y., vücudunda açık yaralar olmasına rağmen, genel cerrahın "dermatolojiye sevk edilmeli" raporu, "jandarmanın müsait olmaması" gibi keyfi bir gerekçeyle uygulanmamıştır. Açık yaralarla cezaevinde tutulmak, AIHS Madde 3 kapsamında insanlık dışı muameledir.

Mahpus Y.A. tarafından diş ağrısı gibi acil durumlarda dahi sevkın 3 gün geciktirildiği, normal diş tedavileri için 2-3 ay sonrasına gün verildiği, bu durumun mahpusun acı çekmesine neden olduğu belirtilmiştir.

Sağlık personelinin mahpus Z.Y. ve diğer mahpusları azarlayarak muayene etmeden koğuşa geri göndermesi, hasta mahpusun onurunu zedeleyici bir davranıştır.

Mahpus S.D. ve M. E. Ç. sevk sırasında ring aracında bekletme koşullarının (havalandırma, ışık) uygun olmadığı ve yiyecek, içecek, tuvalet ihtiyacının hiçbir şekilde karşılanmadığını belirtmiştir.

Mahpuslar Z.A. ve Z.Y. ve diğer mahpuslar yönüyle 12 kişilik koğuşlarda 21 yetişkin ve 3 çocuğun kalması, mahpusların yerlerde yatmak zorunda bırakılması, AİHM standartlarına göre asgari yaşam alanı ihlalidir.

Mahpus E.K.'nin beyanına göre uyuz salgınına rağmen karantina uygulanmaması, mahpus L.A.'nın belirttiği lağım kokusu ve mahpus Z.Y.'nin aktardığı üzere akli dengesi yerinde olmayan bir mahpusun tuvalet yerine koğuşu kullanması, mahpusları insanlık dışı koşullarda yaşamaya mahkûm etmektedir.

vii. Sağlık Hakkı İhlali

Sağlık hizmetlerinin ücretsiz sağlanması, yasal statüleri ne olursa olsun ayırım gözetmeden kişilere bu hizmetin verilmesi ve tedavi süreçleriyle ilgili bilgilendirmenin sağlanması gereklidir.

13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Tutukluların Yükümlülükleri" kenar başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir: "Bu Kanunun; hastalık nedeniyle nakil, muayene ve tedavi istekleri, muayene ve tedavileri, sağlık denetimi, hastaneye sevk, infazı engelleyecek hastalık hâli, konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ilâ 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir.

5275 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri şunlardır:

Hastalık nedeniyle Nakil Madde 57- (1) Hastaneye sevk zorunlu görülen hükümlü, bulunduğu yere en yakın tam teşekküllü Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koğuşuna yatırılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlülerin başka yerlerdeki hastanelere sevkı, sağlık kurulu raporuyla, acil ve yaşamsal tehlikesi bulunması hâlinde, varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilir, başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleştirilemediği, hastaya nerede ve ne tür bir tedavi gerektiğini açıkça belirten bir raporla mümkündür. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

(3) Hükümlünün bu hastanelerde kontrol ve tedavisinin devam edip etmeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla belgelendirilmesi gerekir; aksi hâlde hükümlü ait olduğu kuruma iade edilir.

(4) Hükümlü, acil hâller dışında özel sağlık kuruluşlarında tedavi edilemez. Acil hâllerin varlığı hâlinde Adalet Bakanlığına bilgi verilir.

(5) Hükümlü, sağlık nedenleriyle bulunduğu kurumda kalmasının uygun olmadığı, kurum hekiminin önerisi ve en üst amirinin isteği üzerine alınacak sağlık kurulu raporuyla belirlendiği takdirde, başka kurumlara nakledilebilir.

Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri Madde 71- (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.

Hükümlünün muayene ve tedavisi Madde 78- (1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır.

(2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.

Cezaevi mevzuatının sağlığa ilişkin düzenlemelere rağmen hastaneye sevklerde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Günlerce beklemeler olmaktadır.

Cezaevlerindeki aşırı kalabalıklaşma, yetersiz koşullar, hijyen hizmetlerinin sınırlılığı, gıdaya ve besine erişimle ilgili yaşanan problemler, sağlık sorunlarından ayrı düşünülemez. Tedavi ve sağlık hakkı, cezaevlerindeki mahpusları da kapsayacak şekilde, 2015 tarihli Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları), 1982 tarihli “BM Tıbbi Etik İlkeler”, 1988 tarihli “BM Herhangi Biçimde Alınan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için İlkeler Manzumesi”, 1990 tarihli “Mahpusların Islahı için Temel İlkeler” ve 1990 tarihli “Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları” ile güvence altına alınmıştır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Avrupa Cezaevi Kuralları hakkında (2006) 2 No’lu Tavsiye Kararı (md. 40.3) mahpusların yasal statülerine bakılmaksızın, kapatılmamış kişilerle eşit standartta sağlık hakkına erişim imkanının sağlanmasının gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu düzenlemeler ve kararlar devletin mahpusların sağlığından ve yaşamlarından sorumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Bakanlıklar ve cezaevi idareleri, mahpusların cezaevinde kaldıkları süre zarfında tedavi ve sağlık haklarından faydalanmasını ve bu hakların erişilebilir olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Kamu kurumları hasta mahpuslara sağlık hakkını kullanılması için olanak yaratmalıdır. Bu kapsamda yapılan görüşmeler neticesinde cezaevinde kalan hasta mahpusların sağlık haklarında yeterince yararlandırılmadıkları tarafımızca tespit edilmiştir.

Mahpuslar, tedavi esnasında kelepçeleri çıkarılmadığı için sağlık hakları ihlal edilmektedir.

Mahpuslar yapılan görüşmelerde bazı doktorların da askeri personelin bu keyfi muamelesine ortak olduğu belirtilmektedir. Hasta mahpuslar kelepçeleri çıkarılmadan asker eşliğinde muayene edilmek istenmekte, hekimler de bu duruma müsaade etmektedir. Mahpuslardan S.D. beyanında bu hususu açıkça belirtmek suretiyle hastane sevkleri sırasında kötü muameleye kaldıkları belirtilmiştir. Sağlık hakkının ihlali olan bu uygulamalar mahpusların hayatın zorlaştırmaktadır.

Mahpusların vermiş olduğu beyanlardan hastaneye sevklerin zamanında yapılmadığı aylarca bekletildikleri öğrenilmiştir.

Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarından. Anayasa Mahkemesince belirtildiği gibi yaşam ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak, devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır (AYM, E. 2007/78, K. 2010/120, K. T. 30/12/2010).

Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bunun yanı sıra devlet, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü altındadır (AYM, E. 1999/68, K. 1999/1, K. T. 6/1/1999). Devlet, bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür (AYM, E. 2005/151 K. 2008/37, K. T. 3/1/2008; E. 2010/58, K. 2011/8, K. T. 6/1/2011, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50, 51).

Başvurucunun sağlık durumuyla ilgili kurul raporları ile 5275 sayılı Kanun'un 57., 71. ve 78. maddelerinde yer alan hükümler göz önüne alındığında, başvurucunun yaşam hakkını korumaya yönelik tedbirlerin alınması gerektiği açıktır. (AYM Fatih Hilmioğlu Başvurusu)

M.E.Ç isimli mahpus hapishanede 2 defa kalp krizi geçirmiş, sol tarafı felçli ve hapishanede kalamayacak durumda olmasına rağmen Adli Tıp Kurumu tarafından hapishanede kalabilir raporu verilmiş ve sonrasında verem hastalığı şüphesiyle hastaneye sevk edildiği iddia edilmiştir. M.E.Ç. isimli mahpusun sağlık hakkı ve tedaviye erişim hakkı engellenmiştir.

viii. Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması Hakkı İhlali

Birçok cezaevinde yaşanan önemli sorunlardan bir tanesi de hukuka aykırı gerekçeler ile veya gerekçesiz bir şekilde ailelerine daha yakın bir cezaevinde kalma taleplerini içerir nakil istemlerinin reddedilmesi veya herhangi bir talepleri olmadan istemleri dışında uzak yerlere nakledilmeleridir. Mahpus L.A. ailesinden uzaktaki bir ilde tutulduğunu, bu sebeple mağduriyet yaşadığını belirtmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirleri'nin İnfazı Hakkında Kanun Madde 56- Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik,

doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler. Kanunda da belirtildiği üzere zorunlu nedenler ve uygun yere şeklinde düzenlemeye aykırı sürgün/nakiller gerçekleşmektedir. Bu durum kişilerin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlaline neden olmaktadır. Mahpusların aile bağlarının kopmaması için özel çaba gösterilmeli mümkün olduğu ölçüde ailelerinin ya da yakın akrabalarının bulunduğu yerlerin yakınında bulunan cezaevlerine yerleştirmelidir. Bu hususta Kamu Denetçiliği Kurumunun da birçok kararı vardır.

Mahpusların kendi istekleri dışında sevk edilmeleri özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Aile ve mahpus yakınlarının mahpusları ziyaret etmek için uzun yollar gelmek zorunda olması ve yolculuk süresince karşılaşacakları riskler düşünüldüğünde bu ziyaretlerin tehlikeli olduğu açıktır. Hasta ve yaşlı mahpus yakınları bu ziyaretleri sürekli gerçekleştiremeyecektir.

ix. Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlali

Mahpusların aileleriyle görüşmesi, mahremiyetleri ve cinsiyetlerine özgü ihtiyaçları bu madde korumasındadır.

Mahpus Z.Y. ve Z.A., kadın mahpusların en temel ihtiyacı olan günlük pedlere ulaşamadıklarını, kantinde bu ürünlerin satılmadığını beyan etmiştir. Bu durum, kadın mahpusların özel hayatına saygı hakkının ve bedensel bütünlüğünün ihlalidir.

Bir kısım mahpuslar tarafından ifade edilen, telefon görüşmelerinin haftada 10 dakika ile sınırlandırılması, telefonların sık sık bozuk olması hususları, aile bağlarını zayıflatmaktadır

x. Ayrımcılık Yasağı

AİHS 14. madde, hakların kullanımında cinsiyet, ırk, vb. temelde ayrımcılığı yasaklar.

Cezaevi idaresinin, erkek mahpuslara göre dizayn edilmiş bir sistemde, kadın mahpusların (Z.Y., Z.A.) biyolojik ihtiyaçlarını (ped) temin etmemesi ve çocuklu annelerin çocuklarının gelişimine uygun ortam (oyun alanı, ek gıda) sağlamaması, dolaylı ayrımcılık teşkil etmektedir.

Mahpus Y.A. tarafından belirtilen açık cezaevinde çamaşır makinesi kullanımı için ücret (50 TL) talep edilmesi, ekonomik durumu kötü olan mahpusların hijyene erişimini engellemektedir.

xi. Düşünce ve Kanaat Hürriyeti İhlali

1982 Anayasası'nın 24/3'ncü maddesi gereğince "*kimse dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz*" ve 25/2'nci maddesine göre "*Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve*

suçlanamaz". Bunların dışında Anayasa'nın 15'inci maddesinde; bu özgürlüğün bir parçası olan "din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanmama ve bunlardan dolayı suçlanmama" güvencesi, olağanüstü hallerde dahi dokunulamayacak **çekirdek alana** dâhil edilmiştir.

Düşünce ve Kanaat Hürriyeti kişilerin, kendilerine has bir bilinç oluşturabilme ve bu temelde kendi amaçlarına ya da eylemlerine ilişkin kendi etik değerlerini oluşturma ve değerlendirebilme özgürlüğünü anlatır. Kişilerin kendi kaderlerini tayin edebilmeleri ve bireysel kişiliklerine saygı duyulmasını isteyebilmeleri, bu özgürlüğün özünde yer almaktadır.

Düşünce özgürlüğü, kişilerin herhangi bir müdahale olmaksızın bilgilenme ve düşünce geliştirme hakkına sahip olmalarını anlatmaktadır. Düşünce özgürlüğünün sağladığı korumanın sadece devlete karşı değil, aynı zamanda üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı da geçerli olduğu kabul edilmektedir.

Anayasa Madde 15 uyarınca "Bireylerin kendi iç dünyasına yönelik özgürlükler" mutlak korunmalıdır. Sert çekirdeğin koruması altında olan bu hak mutlak güvence altındadır. Hiçbir şekilde sınırlandırılmaz.

Mahpus E.Ç., cezaevine girişte yapılan örgütlü suçlardan tutuklananların TARAFLI koğuşa geçmek istedikleri takdirde 3-4 gün tek kişilik hücrelerde tutulduklarından bahsetmiştir.

Mahpusların siyasi aidiyetlerine göre ("tarafli" veya "tarafsız") bir tercihte bulunmaları sürecinde tecrit (tek kişilik hücre) uygulamasına maruz bırakılmaları, kişilerin kanaatlerini açıklamaya zorlama veya bu kanaatlerinden dolayı "hücre" ile cezalandırma/yıldırma amacı taşıdığından, düşünce ve kanaat hürriyeti ihlali niteliğindedir.

Tarafli - tarafsız koğuşa tutma uygulaması teorik olarak güvenlik (husumetli grupları ayırma veya örgütten ayrılana koruma) gerekçesiyle yapılırsa da cezaevi yönetimince bu uygulamanın bir "baskı ve tecrit aracı" olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum örgütlü suçlar dolayısıyla ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların düşüncelerine aykırı şekilde davranmaya zorlanmalarıdır. Oysa düşünsel özgürlüklerin en temel ayaklarından biri, dayatmalardan özgür olabilme özgürlüğüdür. Bu güvenceye aykırı uygulamalar, mahpusların düşüncesinin açığa vurulmasıdır.

İdari kurumlar negatif yükümlülüğü gereği içsel olana müdahale etmeme yükümlülüğü altındadır. Buna aykırı her davranış anayasa madde 15 ve anayasa madde 24 ihlali neden olacaktır. İdari kurumlar derhal negatif yükümlülüklerine güvence sağlamalıdır.

xii. İfade ve Haber Alma Özgürlüğü İhlali

Mahpusların kurum/kuruluşlara ve kişilere yazdığı mektupların gönderilmemesi veya geç gönderilmesi, mektupların içeriğinin sansürlenmesi suretiyle müdahale edilmesi açıkça haberleşme özgürlüğünün ihlalidir.

Mahpuslardan L.A., ancak idarenin istediği gazetelerin verildiğini, Kitapların ise çok geç geldiğini ya da hiç verilmediğini beyan etmiştir. Mahpuslardan E.Ç., istenilen her gazetenin

verilmediği, kitap sayısının en fazla 10 adetle sınırlı olduğu beyanında bulunmuştur. Haber alma hakkı kapsamında mahpusların ceza infaz kurumunun belirleyeceği birtakım gazeteler dışındaki gazetelere erişimlerinin engellendiği hususları değerlendirildiğinde ifade ve haber alma özgürlüğünün ihlal edildiği değerlendirilmiştir.

Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahaleler, Anayasa madde 13'te düzenlenen "demokratik bir toplumda gerekli" görülmeli ve "ölçülülük ilkesi" ne uygun olmalıdır. Ceza infaz kurumlarına gelen veya bu kurumlardan gönderilen yazışmalara yapılan müdahalelere gerekçe yapılabilecek makul nedenlerin, somut olayın tüm koşulları çerçevesinde objektif bir gözlemciyi haberleşme hakkının kötüye kullanıldığına ikna edebilecek nitelikte olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Mahpusların mektuplarının geciktirilmesi, sakıncalı diye gerekçesiz bir şekilde mektupların bir kısmının ya da tamamının çizilmesi haberleşme özgürlüğü ihlalidir. (AYM, 10.03.2020 tarih ve B. No: 2017/20669)

Mahpusların beyanlarına göre birtakım gazete, kitap gibi yayınlardan faydalanmaları engellenmektedir. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tutuklu ve hükümlülerin yayınlardan yararlanmasına ilişkin esaslar 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri de gözetilerek Anayasa Mahkemesi tarafından şu şekilde belirlenmiştir:

"1-Mahpus ceza infaz kurumlarında bulunan emanet hesabına yatırılan paradan karşılanması koşuluyla herhangi bir yayının kurumca satın alınarak kendisine verilmesini isteyebilir.

2-Resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Cumhurbaşkanı tarafından vergi muaflığı tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap basılı yayınlar mahkemelerce yasaklanmamış olması koşulu ile mahpusa ücretsiz olarak ve serbestçe verilir.

3-Mahpus kurum kütüphanesinden serbestçe yararlanma imkânına sahiptir.

4-Mahpus mensup olduğu dinin bayram günlerinde, yılbaşında ve nüfus kaydında belirtilen doğum günlerinde dışarıdan kargoyla gönderilen ya da ziyaretçileri tarafından hediye olarak gönderilen kitapları kabul etme hakkına sahiptir.

5-Eğitim ve öğretimine devam eden mahpusun ders kitapları herhangi bir engelleme olmadan kendisine verilir."

Bu sebeple mahpuslara yasaklanmamış, birçok yayınevi, bayii ve kitapçıda satılan, resmi abonelik yaptırılan gazete ve basılı yayınların verilmemesi ifade ve haber alma özgürlüğünün ihlalidir. Her ne kadar 14.04.2020 tarihinde 5275 sayılı Kanun mad.62/4 kapsamında değişiklik yapılmış olsa ve Basın İlân Kurumu aracılığıyla *resmi ilan ve reklam yayınlama hakkı bulunmayan gazeteler ceza infaz kurumuna kabul edilmez* denilse de mevzuat düzenlemesinin de ifade özgürlüğünü ihlal etmesi kabul edilemez. Yine kitap sınırlaması hususunda, mahpusların haklarının belirli sayıda kitap veya yayın ile sınırlı tutulması hak ihlaline sebep olmaktadır.

Mahpuslardan Y.B.'nin ailesi, oğullarınınincezaevindeki uyuşturucu madde ticareti ve bahis gibi usulsüzlükleri ailesine anlattığı için tehdit edildiğini, ters kelepçe ile işkence gördüğünü ve sonrasında şüpheli şekilde öldüğünü belirtmiştir.

Mahpusun gördüğü veya bildiği bir gerçeği (usulsüzlükleri) ifade etmesi nedeniyle baskı, tehdit ve işkenceye maruz kalması, ifade hürriyetinin en ağır şekilde (yaşam hakkı ihlaliyle sonuçlanacak boyutta) ihlal edildiğini göstermektedir.

xiii. Etkili Başvuru Hakkının İhlali

AİHS'in 13. maddesi, hakları ihlal edilen herkesin ulusal merciler önünde "etkili bir yola" başvurma hakkını güvence altına alır. Bir dilekçenin cevapsız bırakılması veya işleme konulmaması, bu "yolu" fiilen kapatmak anlamına gelir.

Mahpus H.Ş.'nin koğuş arkadaşlarının, Harun'un psikolojisinin bozulduğu ve doktora sevk edilmesi gerektiği yönünde idareye dilekçe verdikleri, ancak bu dilekçenin gönderilmediği ve işleme koyulmadığı belirtilmiştir. İdarenin bu dilekçeyi yok sayması, Mahpus H.Ş.'nin sağlık ve yaşam hakkını koruyacak mekanizmayı devre dışı bırakmıştır. Bu durum, başvuru yolunun etkisizleştirilmesinin en somut ve ağır örneğidir.

Ailesi, Mahpus Y.B.'nin vücudundaki darp izleriyle ilgili savcılığa bildirimde bulunmasına rağmen, o zamana dek taleplerine karşılık verilmediği beyanında bulunmuştur. Şüpheli bir ölüm vakasında savcılık makamının ailenin başvurusunu cevapsız bırakması, etkili bir soruşturma yürütülmediğini ve ailenin hak arama yolunun tıkandığını gösterir.

xiv. Hak Arama Hürriyetinin İhlali

Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan mahpusların kendisini ifade etmesi, hak arayışında bulunması ve kendisini savunması iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir.

Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

Yakınlarınca mahpus İ.A.'nın son bir yılda tahliye olması gerekirken keyfi disiplin cezalarıyla tahliyesinin engellendiği belirtilmiştir. Disiplin cezalarına veya "iyi halli değildir" kararlarına karşı yapılan itiraz dilekçelerinin etkin bir şekilde değerlendirilmemesi, kişinin özgürlük hakkını araması önünde bir engel teşkil etmiştir.

Eğitim birimiyle görüşmek için bile "dilekçesiz görüşülmediği" belirtilmiştir. İdare, iletişimi dilekçe şartına bağlarken, diğer örneklerde görüldüğü üzere dilekçeleri işleme koymayarak veya cevaplamayarak mahpusları bir kısır döngüye hapsedmiştir.

7. CEZAEVİ İDARESİ HAKKINDA DEĞERLENDİRME

Anayasanın 2'nci maddesinde "hukuk devleti" ilkesi devletin temel niteliği olarak düzenlenmiş, bu ilke Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında "eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı tutum ve davranışlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlet" olarak tarif edilmiştir.

Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen hak kapsamında ayrıca devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin maddi ve manevi varlığını koruma hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Devlet bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür.

Kişinin, insan olmasından kaynaklanan dokunulmaz, vazgeçilmez değerlerine doğrudan saldırarak onu öncelikle kendi gözünde değersiz kılan ve aşağılanmışlık duygusu veren muameleler olarak tanımlayabileceğimiz kötü muameleyle korunan insan onuru kişi varlığının ayrılmaz parçasıdır. Bir devletin, hukuk devleti olarak nitelendirilebilmesi için kişilerin temel insan hakları ve özgürlüklerini güvence altına alması hem kendisi hem de diğer bireylerin saldırılarına karşı bu hakları koruması gerekmektedir. Bu durum cezaevindeki mahpuslar için geçerlidir. Hukuk devletinin statü atfeden en önemli özelliği; tüm yurttaşlara eşit mesafede durmasıdır.

Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike hâlinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15. maddesi de benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir.

Mahpuslar, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkından mahrum bırakılabilirken genel **olarak Anayasa ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan diğer temel hak ve hürriyetlere sahiptir**. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar veya tutuklular için sağlanacak

şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır (**AYM Turan Günana Başvurusu, Paragraf 35, 36**)

Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir (**Turan Günana Başvurusu, paragraf 37, 39**).

Demokratik hukuk devletinde, insan hakları ihlallerini meşrulaştırıcı ve hukuka aykırı davranmanın bir mazereti olamaz. Kamu görevlileri insan haklarına saygılı kalarak, hukuka uygun bir şekilde görev yapmak zorundadır.

Yukarıdaki mahpus anlatımları da incelendiğinde görülecektir ki mahpusların sorunlarının olduğu aşikardır. Cezaevi yönetiminin insan haklarını gözetken yaklaşım yöntemini esas alarak iddiaları ivedilikle incelemelidir.

Cezaevi idaresi kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüğü uyarınca bildiği veya bilebileceği konumda olduğu müddetçe mahpuslara insan onuruna uygun koşullar sağlama yükümlülüğü altındadır.

Cezaevi idari görevinin gereklerine uygun olarak kanun, idari düzenlemeler veya talimatların öngördüğü usul ve esasları ifa etmelidir. Bu anlamda kamu görevlisinin herhangi bir şekilde kanuni yetkisini aşması, kanunun aradığı şekil şartlarına uymaması, takdir yetkisini amacı dışında kullanması, kanunun emir ve müsaade ettiği hareketinin gerektirdiği ön şartlara aykırı hareket etmesi, görevin gereklerine aykırılık kapsamında kalmaktadır.

Cezaevi yönetenlerin uluslararası ölçütleri bilmeleri ve bunlardan söz edebilmeleri yeterli değildir. Bu ölçütleri günlük çalışma hayatlarında uygulayabilmeleri için bunları yorumlayabilmeleri ve somut durumlara uygulayabilmeleri gerekir.

Mevcut durumda cezaevi idaresinin tutumları ve uygulamaları konusunda şikayetler mevcuttur. Cezaevi idaresi asli olarak sorunları tespit ederek çözümlemelere yoğunlaşmalıdır. Kanunlara uygunluk, eşitlik ve ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verebilirlik, kazanılmış hakların korunması ve haklı beklentiye uygunluk, dinlenilme ve savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması iyi yönetimin temel ilkelerindendir. Mahpuslar, cezaevi idarelerinin birçoğunun iyi yönetim ilkelerine uygun hareket etmediğini beyan etmektedir. Cezaevi idaresi iyi, şeffaf, demokratik ve insan haklarına dayalı bir yönetimle sorunları çözme odaklı yaklaşım geliştirmelidir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Devletin, yetki alanındaki bireylerin yaşamını koruma konusundaki pozitif yükümlülüğü (AİHS Madde 2), cezaevlerinde "şüpheli ölüm" vakalarının artmasıyla ciddi şekilde ihlal edilmektedir. İdarenin, mahpusların "can güvenliğim yok" veya "psikolojim bozuk" şeklindeki yazılı ve sözlü beyanlarını dikkate almadığı, intihar riski taşıyan bireyler için gerekli önleyici tedbirleri (psikolojik destek, gözetim) hayata geçirmediği anlaşılmaktadır. Ölüm olaylarının ardından ailelere ve adli mercilere çelişkili bilgiler verilmesi, kamera kayıtlarının bulunmadığı alanlarda olayların gerçekleşmesi, idarenin şeffaflık ilkesine aykırı davrandığını ve etkin soruşturma süreçlerini zedelediğini göstermektedir.
2. 5275 sayılı İnfaz Kanunu'nun 2. maddesi ile infaz hukukunun temel ilkeleri belirlenmiş ve ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefi inanç, millî veya sosyal köken ve siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağı öngörülmüştür. Yine aynı maddede ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı vazedilmektedir. Yasal ve uluslararası mevzuat evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; Gelen başvurular sonucunda tespit edilen ifade özgürlüğü, işkence yasağı, kötü muamele yasağı ihlallerinin sebebi olan cezaevi idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.
3. Cezaevi idarelerinin, mahpusların sağlığa erişimini bir "hak" değil, idari bir "lütuf" veya "güvenlik prosedürü" olarak ele aldığı tespit edilmiştir. Uzman hekimler tarafından verilen sevk kararlarının, "personel yetersizliği" veya jandarmanın müsait olmaması şeklindeki idari gerekçelerle yerine getirilmemesi, açıkça hizmet kusurudur. Ayrıca, acil dış tedavileri için dahi aylar sonrasına randevu verilmesi ve revir taleplerinin keyfi olarak bekletilmesi, mahpusların acı çekmesine ve tedavilerinin aksamasına neden olmaktadır.
4. Yaşanan hak ihlallerinde idareciler, personel, denetim yetkisini yerine getirmeyen idari ve adli kurumlar sorumluluk sahibidir. Bu sebeple tüm idari birimlerin her kademesinin, denetim yetkisi bulunan idari kurumların ve yargı makamlarının, yine ilgili Bakanlıkların; ulusal ve uluslararası mevzuattan doğan sorumluluklarını yerine getirmelerini sorunları ivedilikle çözmelerini talep ediyoruz.
5. Hem ulusal hem de uluslararası hukukta işkence ve kötü muamele açıkça ve mutlak surette yasaklanmıştır. Bir başka deyişle hiçbir hal ve durumda, hiç kimseye işkence yapılamaz. Devletler, taraf oldukları sözleşmelerde yer verilen işkence yasağını da göz

önünde bulundurarak, cezaevlerinde işkencenin önlenmesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Bu husus, devletlerin işkence ve diğer insan hakları ihlallerinin önlenmesine dair aktif yükümlülüklerinin bir gereğidir. Bir hak ihlali ortaya çıktığında, bu hususun etkin soruşturulması ve sorumluların yaptırımla karşı karşıya bırakılacağı yargılama süreçlerinin gerçekleştirilmesi de söz konusu aktif yükümlülüğün bir parçasıdır.

6. AİHS'in 3. maddesi kapsamındaki "insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı", idarenin fiziki koşulları iyileştirmemesi nedeniyle ihlal edilmektedir.
 - i. Koğuş kapasitelerinin çok üzerinde mahpus barındırılması, mahpusların yerlerde yatmak zorunda bırakılması ve çocuklar için uygun alan yaratılmaması, idarenin kapasite yönetimindeki başarısızlığının göstergesidir.
 - ii. Lağım kokusu sorununun çözülmemesi, sıcak suyun kısıtlı verilmesi ve uyuz gibi bulaşıcı hastalıklarda karantina tedbirlerinin uygulanmayarak hasta mahpusların sağlıklı olanlarla bir arada tutulması, idarenin mahpus sağlığını tehlikeye atan ağır ihmalleridir.
 - iii. Kendine ve çevresine zarar verme riski bulunan, hijyen yetisini kaybetmiş mahpusların rehabilitasyon merkezleri yerine genel koğuşlarda tutulması hem söz konusu mahpuslar hem de koğuş arkadaşları için bir "eziyet" ortamı yaratmaktadır.
7. Ailelerinden uzak bölgelere sürgün edilen mahpusların aileleri açık/kapalı görüş yapabilmek için zor koşullarda uzun seyahatler yapmak durumunda kalmakta, bu durum mahpus ailelerinin sağlığını da riske atmaktadır. Bu sebeple mahpusların ailelerinden uzak yerlere gönderilmemeleri gerekmekte olup, bu yöndeki uygulamanın kaldırılması gerekmektedir.
8. Mahpusların yaşamlarını sürdürmeye devam edecekleri cezaevlerinin bulunduğu yerin coğrafi koşulları ve iklim şartları gözetilerek oluşturulması ve yenilenmesi gerekir. Beyanları dikkate aldığımızda koğuşların kapasitesi üzerinde mahpusun bulundurulması ve Batman ilinin iklim koşulları gözetilmeden koğuşların dizayn edilmesi hem mahpusların yeterince hava alamamasına sebep olmuş hem de hareket alanlarını kısıtlamıştır. Bununla birlikte yaz sıcağı göz önünde bulundurulduğunda bu koşullar altında mahpuslardan yaşamlarını idame etmelerini beklemek adeta kötü muamele suretindedir. Koğuşların içinde yer alan pencerelerin sayıca az olması da hava dolaşımını asgariye indirmiştir.
9. Mahpusların cezaevi koşullarında sosyalleşebilmesi, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Özellikle yüksek güvenliğin cezaevlerinde tutulan mahpusların beden ve ruh sağlıkları için uzun süre veya süresiz sosyal yalnızlaştırmaya maruz bırakılmamalıdır. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının

ağırlaşmasına neden olmuştur. AİHM, tamamen duyuşal yalıtmaya ile birlikte bütünüyle sosyal yalıtmayın kişiliğı tahrip edeceğini ve güvenlik veya başka gerekçelerle haklı gösterilmeyecek bir insanlık dışı muamele biçimi oluşturacağını belirtmiştir.

10. Mahpusların dış dünya ile iletişim kurması, toplumdan tamamen kopmadan, meydana gelen gelişmeleri takip edebilmesi için en önemli iletişim araçlarının başında süreli ve süresiz yayınlar gelmektedir. Mahpuslar kitaplar sayesinde birçok konuda kendilerini geliştirirken gazete ve dergiler sayesinde toplumda yaşanan gelişmeleri takip edebilmektedir. Bu durum cezaevi koşullarının mahpuslar üzerindeki etkilerinin bir parça olsun azalmasına neden olmaktadır. Ancak cezaevlerinde kitaplara getirilen kısıtlamalar ile dergi ve gazetelere getirilen yasaklamalar nedeniyle mahpuslar ifade özgürlüğü kapsamında bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğü ve haber alma hakkından faydalanamamaktadır. Yapılan görüşmelerde alınan beyanlara göre ildeki birçok cezaevinde mahpusların okumak istedikleri süreli-süresiz yayınların birçoğuna erişemedikleri anlaşılmıştır. Yine gazete ve dergi gibi yayınların da cezaevi idareleri tarafından mevzuata aykırı olarak yasaklandığı belirtilmiştir. Çoğu zaman bu yasaklamalara ilişkin herhangi bir idari karar da alınmadığı anlaşılmıştır. Özellikle muhalif gazete ve dergilere getirilen bu yasaklamalar mahpusların bilgi ve kanaatlere ulaşma özgürlüğünü ihlal etmektedir. Mahpusların uluslararası anlaşmalar ve Anayasa ile güvence altına alınan ifade özgürlüğü ve haberleşme hakkından kanunlara uygun olarak faydalanabilmeleri için kitaplara getirilen sınırlamalar ile gazete ve dergilere getirilen yasaklara son verilmeli, mahpusların ifade özgürlüğü ve haberleşme haklarına yönelik ihlaller durdurulmalıdır.
11. Cezaevlerinde tutulan kişilerin can güvenliğini ve tıbbi bakımını her zaman ve derhal sağlamakla görevli olan idarelerin mahpusların esenliğini de güvence altına almak için tedavi amacının yanında koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini de yerine getirme yükümlölükleri vardır. Cezaevlerinde hasta mahpusların tedavileri kapsamında belirtilen besinlere ulaşma imkanı sağlanmaması hastalanmaları ve tedaviye ihtiyaç duymalarına rağmen revire çıkarılmamaları, doktorların raporları ve yönlendirmelerine rağmen ihtiyaçları olan ilaçların temin edilmesine imkan sağlanmaması ve bunun yanında cezaevlerinde temizlik ve hijyen konusunda gerekli tedbirlerin alınmaması bulaşıcı hastalık veya diğer hastalıkları kapma riski barındırmakta olup, açıkça cezaevi idaresinin yasaları ve Türkiye'nin tarafı olduğu sözleşmeleri ihlal ettiğine karinedir.
12. Bir diğer vurgulanması gereken hak ihlali ise infaz yakmalardır. İnfazını tamamlamış, kanunun kendisine sağladığı şartlı tahliye hakkı kullandırılarak serbest kalması gereken mahpusların tahliye edilmelerinin engellendiğı beyan edilmiştir. Anayasa uyarınca cezasını çeken mahkûmun ivedilikle tahliye edilmesi gerekir. Yine AYM ve AİHM verdiği birçok kararında disiplin cezası gibi mekanizmalarla mahkûmun infazının yakılması hak ihlali olduğunu belirtmişlerdir. Kamu kurumları mahkûmların umut hakkını kaybetmeden topluma kazandırılması için infazı önceleyen mekanizma

geliştirmelidir. Yine hukuka aykırı bir şekilde mahpusların koşullu salıverilme hakkını engelleyen İdare ve Gözlem Kurullarının kapatılması ve kaldırılması gerekmektedir.

13. Anayasaya göre özgürlük kural; tutulma ise istisnai durumdadır. Cezaevi idarelerinin mutlak görevleri hükümlüleri dış dünyaya kazandırmaktır. Mahpusların bir gün özgür kalma umutları tamamen ellerinden alındığında; devletin insan onurunun özüne ağır bir darbe vurulacaktır. Burada önem arz eden husus; infazın herhangi bir aşamasında kişinin muhakkak serbest kalması değil, mahkûm olduğu cezayı bir gün serbest kalacağı ümidiyle çekmesidir. Mahpusların bir gün özgür kalacağına dair güvenceler oluşturulmalıdır. Aksi her durum infazın işkence ve kötü muameleye neden olacaktır. Gelen başvurular ve beyanlar dikkate alındığında infaz yakmaların bilhassa siyasi suçlar olarak tanımlanabilecek suçlardan dolayı tutulan mahpuslar üzerindeki olumsuz etkisini giderek arttığı gözlemlenmiştir. Cezaevi idaresi tarafından özgürlük hakkının güvenceleri ivedilikle oluşturulmalıdır.
14. Meydana gelen olaylara ilişkin derhal soruşturma başlatılması ve kötü muamele-işkenceye maruz kalan mahpusların hastaneye sevklerinin bir an evvel gerçekleşmesi gerekmektedir.
15. Mahpusların beyanlarında geçtiği üzere kötü muamele ve işkence yasağına aykırı davranan görevli personeller ile ilgili adli ve idari soruşturmanın başlatılması gerekmektedir. Başlatılacak olan soruşturmanın adil ve hakkaniyete uygun bir biçimde sürdürülmesi gerekmektedir.
16. Dilekçe ve hak arama hakları üzerinde uygulanan tüm fiili engellerin derhal ortadan kaldırılması gerekmektedir.
17. Avukat görüş kabinlerinin yetersiz sayıda olması nedeniyle müdafilerin uzun süre bekletilmeleri mahpusların Anayasa madde 36 ile tanınan bir anayasal hak olan hak arama hürriyetleri ile adil yargılanma hakları ihlal edilmekte olup, müdafî görüş odaları artırılmak suretiyle Anayasa ve kanunlar ile sağlanan hakların uygulamada kullanılabilmesi sağlanmalıdır.
18. Cezaevi yönetimi; fiziki koşullar, sağlık tedbirindeki hassasiyet ve uygulanan muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İnsanlık dışı ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için gerekli ulusal ve uluslararası hukuk uygulanmalıdır.
19. Öncelikle söz konusu cezaevlerinin kanunda belirtilen standartlara uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve özelde Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün taraf olduğu uluslararası sözleşmelere ve insan haklarına uygun olarak koşulların düzeltilmesi gerekmektedir.

20. Son olarak, inceleme yapan Batman Barosu Av. Sedat Özevin İnsan Hakları Merkezi, İnsan Hakları Derneği Batman Şubesi ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Batman Şubesi üyeleri; cezaevinin fiziki koşulları ve mahpuslara hukuka aykırı gerçekleştirilen muameleler, ihlal edilen hakları ile ilgili etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. Cezaevlerinde süre gelen hak ihlalleri nedeni ile ulusal ve uluslararası hukukun gerektirdiği şekilde “bağımsız” denetim mekanizmalarının oluşturulması için devlet yetkililerini derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmekteyiz. Ayrıca söz konusu kapalı ceza infaz kurumlarında yaşanan hak ihlallerine karşı Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi’ni (CPT), Adalet Bakanlığı’nı, TİHEK ve TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’nu göreve davet ediyoruz.

BATMAN BAROSU
SEDAT ÖZEVİN
İNSAN HAKLARI
MERKEZİ

**ÖZGÜRLÜK İÇİN
HUKUKÇULAR
DERNEĞİ**
BATMAN ŞUBESİ

**İNSAN HAKLARI
DERNEĞİ**
BATMAN ŞUBESİ